

КАПРУСЯ

ЛЕТИТЬ В КРАЙНУ
ЖСОВТО - ЗОЛОТИСТОЇ

ЗДОРКИ

ЛЕСЯ БРИЗГУН ШАНТА

ЛЕСЯ БРИЗГУН-ШАНТА

КАТРУСЯ ЛЕТИТЬ В КРАЇНУ ЖОВТО-ЗОЛОТИСТОЇ ЗІРКИ

Казка-фантазія

Ілюстрації — Марта Брестованська

*Видавництво «Карпати»
Склад — Дарія Павлюк*

*Друкарня oo. Василіян
265 Bering Avenue, Toronto, Ontario M8Z 3A5*

ТОРООНТО — 1993 — КАНАДА

Інші книжки авторки:

Для найменших:

- «Мандрівка Курчатка-Жовтенятка»
- «Слава Курчатку-Жовтенятку»
- «Курчатко-Жовтенятко вчиться рідної мови»

Серія з природи:

- «Родина Качуровських»
- «Родина Бобрів»
- «На хуторі дядька Марка»
- «Галло! Галло! Отож слухайте!»

Для молоді:

- «Моя таємниця» — оповідання, присвячене 1000-літтю
Хрещення України
- «XXY—337» — оповідання з визвольних змагань 1917-1918 pp.
в Києві

Other books by the author:

For the youngest:

- Adventures of the Little Yellow Chick!
- Bravo Little Yellow Chick!
- Little Yellow Chick Learns To Speak.*

Series from nature:

- The Beaver Family
- The Duck Family
- On Uncle Mark's Farm
- Hello, Hello, Hello!

For Teenagers:

- My Secret — novel dedicated to the Millenium
of Christianity in Ukraine
- XXY—337 — novel about the fight for freedom in 1917-1918
in Kiev

LESJA BRYZHUN-SHANTA

KATHY'S GOLDEN-YELLOW STAR

Story-fantasy

Illustrations by **Martha Brestowansky**

Karpaty Children's Book Publishing Co.
Typesetting by Daria Pavliuk

Printed by: The Basilian Press
265 Bering Avenue, Toronto, Ontario M8Z 3A5
TORONTO — 1993 — CANADA

Всі права застережені
Леся Бризгун-Шанта © 1993

Видавництво «Карпати», 1993 рік
Видано в Торонті, Канада

Text copyright © by Lesia Bryzhun-Shanta, 1993
Printed and bound in Canada. All rights reserved.
No part of this publication may be reproduced, in any
form or by any means, electronic, mechanical,
photocopying, recording or otherwise, without the prior
permission of the author
98 Dewson Street, Toronto, Ontario, Canada M6H 1H3
LESIA BRYZHUN-SHANTA

*Дорогій Катрусі Хемій, бо вона дуже любить бандуру,
та всім українським юначкам і юнакам,
що дорожать бандурою та її містичною силою,*

присвячує авторка

ЧАСТИНА ПЕРША

Катруся обережно вилізла з-під шатра. Ніч була ясна, зоряна. На оксамитному небі ніби хтось розсипав тріпотливі перлинини-зірочки. Кожна зірочка пробувала блискіти ясніше, яскравіше за іншу.

Катрусі здавалося, що всі вони були таємничі, предивні й пречудові. Чим більше стемнялося, тим більше їх появлялося на небі. Різної величини, різного світла.

І чогось Катруся почала думати про інші краї. Далекі краї! Чи й там зорі так ярко світять? Хто живе під тією зіркою ось близько небосклону? Може той хтось... в цій хвилині питає себе те саме, що й вона? І Катрусі захотілося радісно крикнути на ввесь голос: Це я тут! Це я, Катруся! Обізвися там, незнайомче! Заговори до мене...

Та навколо була глибока тиша і Катруся не відважилася навіть рота відкрити.

А зірочки мерехтіли ясно-ясно: то ніби засвічувалися, то знову погасали. Тільки одна була світліша й жовтіша від інших.

«Це моя зірочка, моя жовто-золотиста. Вона щось шепоче мені, промовляє до мене, манить до себе. Ні, вона щось просить у мене!» — роздумувала Катруся. І щоразу, коли Катруся задивлялася на золотистий відблиск «своєї» зірочки, вона відчувала, як радість і спокій переливаються в неї зі смутком і тugoю! Їй все здавалося, що зірочка її кличе до себе.

«О, знаю! — подумала вона. — Цієї ночі прийде до нас в гості лісовий Гномик. Він щоразу, коли місяць повний, спускається по тоненьких промінях-ниточках на берег озера біля табору. На плечах у нього звичайно два мішки. В одному мішку чарівний пісочок. Кому він насипе в очі цього біленького піску, тому будуть снитися найдивніші сни. В другому мішку він тримає подарунки для своїх друзів. Він звичайно повертається з далеких подорожей, всюди буває, багато всього бачить. Він буде знати про мою зірочку. От його я й спитаю, чи він був у країні під жовто-золотистою зірочкою. Може розкаже, яка вона».

Катруся тужливо розглянулася навколо. Оподалік стояли величні дуби. Їх верхівки гордо пнулися в безкраю височину нічної темноти. А біля них тужно розпростерли своє гілля розмашисті смереки.

«А може й я зможу навістити чужі невидимі й незнані землі, зможу заглянути в край під жовто-золотистою зіркою? Може... Вона ж мене кличе».

Та дерева мовчали. Тільки то тут то там легенько шелестіло листячко. Катруся ще раз глянула на зорі й ледве чутно, майже на пальчиках, пішла напівтемним проходом лісу до озера.

Скоро вона почула шум хвиль, що плюскалися об берег, та ніжний шелест очерету. Круглолицій місяць кидав сріблисту стежку на озеро. Вона переливалася різними кольорами. Вона блистала. Цей берег, хвилі, близкуча вода були для Катрусі другим домом. Коли вона тужила за мамою й татом або просто їй ставало сумно, вона прибігала сюди. А крім того, вона приходила над озеро щовечора після спільнії вечірньої молитви. Її виховниця знала про це.

— Добре, добре, — сказала вона, коли Катруся вперше просила дозволу вийти над озеро пізно вечером. — Тільки повернись на час, — додала.

І так вже другий тиждень Катруся ходила сама на вечірні прогульки.

— Ну, Катрусю, нарешті прийшла. Чому забарилася? Тож і ти сьогодні чекаєш гостей, правда? — і тисяча сріблистих бризгів-самоцвітів розлетілися берегом.

Катруся оглянулася. В цій хвилині з води вийшла легкою пливкою хodoю Русалка і підійшла до Катрусі.

Русалка жила на дні озера, в палатах, збудованих тільки для неї, і щовечора випливала, щоб порозмовляти з Катрусею. Її волосся було старанно підібране вгору великим листком і цвітом водної лілеї, а легка, немов з павутиння зіткана білява суконка майже доторкалася до землі.

— Як там наша синьоока царівна? — і вона заглянула Катрусі в очі.

— А, бачу, ще хтось чекає гостей! — усміхаючись відповіла Катруся.

Русалка засміялася срібним дзвіночком, радісно підскочила і, недовго думаючи, пірнула під воду, пускаючи грайливо на всі боки велики бульки.

Коли вона за хвилину знову підплила до Катруси, коло неї десь взявся непосидючий Перелесник, веселий хлопчина, в біленькій, з довгими рукавами сорочці, і кучерявим, прикрашеним густо-переплетеними зеленими водорослями, волосям.

Його очі горіли немов два вогники. Він кокетливо усміхнувся до Катруси й вона зрозуміла, що й він нетерпеливо очікує приходу маленького Гномика-Лісовика.

— Думаєте, що Гномик принесе нам якісь несподівані подарунки? — запитав він і закрутися вихром навколо Русалки.

— Що з тобою? — перебила його роздратовано Русалка. Хіба ж це найважливіше? Я, наприклад, тішуся, коли він нам розкаже щось нового, цікавого. — А по короткій мовчанці додала: — Але, правду кажучи, він нам щоразу щось приносить з далеких країв.

— Це правда, — підтвердила Катруся і засміялася. — Він дотепер нам не тільки розказував чудові оповідання про чужі краї, але й подарунки приносив звідти. І сьогодні напевно так буде. Я переконана.

Русалка й Перелесник почали плескати в долоні й радісно підскакувати.

— Шкода, що його ще нема, — сказала Русалка.

— Доріжка місячного сяйва мабуть ще заслаба, — пояснила Катруся і витягнула гребінець, щоб причесатися.

Раптом їй здалося, що волосся її стало гнучке й золотистого кольору. І чим більше вона його чесала, тим більше воно золотіло.

«Мабуть місяць золотить його», — подумала Катруся й скоро сковала гребінець. Тоді поправила на шиї ланцюжок із хрестиком і сіла на малий пеньок біля самої води. Русалка та Перелесник пустотливо плескалися у плиткій воді, а вона задивилася на небо. Раптом почула сильне биття крил і над мерехтливою доріжкою місячного сяйва побачила тінь.

— Летить? Що за диво! — І вона сплеснула руками. — Що ж це таке? Малий Гномик-Лісовик звичайно йшов по

доріжці місячного промінчика і виспівував пісні. А тут він летить та ще й на величезній качці. І не співає.

В цій хвилині качка присіла, Гномик легко зіскочив, поправив пом'яту куртку і попрямував до Катруси. Катруся ж не спускала очей з качки й здивовано мовчала.

— Ось і приїхали! — сказав Гномик, заскочений, що Катруся стоїть мов вкопана й мовчить, не тішиться його приїздом.

— Що за чудова, велика качка! — спромоглася нарешті вимовити ледь чутно Катруся.

— А це правда! — притакнув Гномик і сам обернувся, щоб подивитися на качку.

— Знайомтесь! Це моя приятелька Катруся, а це Качка-Квачка. Ми зустрілися в країні, що звється Качкарія. Це рідна країна нашої Качки-Квачки. Качка-Квачка рішила подорожувати зі мною. І від того часу ми всюди разом.

— Доброго вечора! — озвалися два голоси від озера.

— А-а-а! Доброго вечора вам! — відповів Гномик і з ледь помітною усмішкою запитав Катрусю: — Ну, як там Русалка та Перелесник? Були чені, поки мене не було?

— Були, були! — без вагання відповіла Катруся. — Вони помогали, де тільки могли. В таборі таборовикам шукали загублені речі, в озері уважали, щоб вода була чиста. Доглядали, щоб корінці дерев не стирчали. А нуж таборовики нехотячи зачепляться і впадуть!?

— О, це дуже гарно, бо я їм приніс подарунок.

Він скорим кроком підійшов до Качки-Квачки, зняв з її плечей чотирикутну коробку і обернувся до Русалки та Перелесника, що швидко вилізли з води.

— Це для вас двох!

— Я нічого не бачу, — сказав розчаровано Перелесник, відкриваючи коробку.

— Придивись краще! — перебив Гномик.

— А я бачу! На дні багато малих коробок. І нашо нам коробки? — озвалася Русалка сумним голосом і подивилася якось так дивно на Гномика.

© Monte Beaderly

Та Гномик ніби не почув її жалю:

— Ось візьми одну коробку, набери між пальці трохи того, що там лежить і кинь високо в повітря! — продовжував він.

Русалка обережно витягнула коробку, оглянула її уважно. Тоді відкрила і пальцями набрала різникольорового блискучого піску, подивилася нерішуче на Гномика і підкинула високо-високо в повітря.

Враз небо запалало мільйонами маленьких червоних світелей, що разом творили чародійне видовище, ніби розкривалася велика квітка-мак.

— Дивись, Катруся, дивись! — крикнула захоплено Русалка. Та квітка раптом зникла. А Русалка вже знову набирала другу жменьку, вже знову кидала в повітря і радісно плескала в долоні.

Гномик задоволено дивився на неї, а тоді поважно сказав:

— Висипайте їх тільки тоді, коли ви в поганому настрої, або навпаки, коли дуже щасливі. Той, хто на них дивиться, забуває про горе та біду, а коли змучений, набирає сили.

— Дякуємо тобі, Гномику! Дякуємо за такий прекрасний подарунок! — вигукнули водночас Русалка та Перелесник.

— Ну, а тепер ти! Що мені робити з тобою? — запитав Гномик і обернувся до Катруся.

— Мені нічого не треба! Мною не журися, дорогий Гномику. Я думаю, що твоя приятелька Качка-Квачка дуже змучилася. Може їй дати щось їсти?

— Не треба! Не треба! Вона вже іла. Ми в дорозі кілька разів відпочивали.

— Тебе цим разом дуже довго не було. Куди ж ти їздив, де бував? — запитала Катруся нетерпляче, сподіваючись оповідань.

— От, всюди бував, всякого видав! — почав Гномик, сідаючи на пеньок. Катруся примостилася коло його ніг.

— А як ти зустрів Качку-Квачку? — не витримала вона.

— У царство Качок, у країну Качкарії запросив мене князь Син. Там мені дуже сподобалося. Тільки в тому царстві всі звірята та комашки, а передовсім качки, більші, багато

більші за людей. А як квакають! Дуже голосно, ніби грім громить або літак летить. Вже першу ніч мене збудив дивний звук. Я не міг зрозуміти, що це таке. Ніби сто качок на ціле горло квакали. Я глянув на небо і перелякався. Велика чорна тінь спускалася просто на мене. «Втікай, втікай, Гномику!» — почув я звідкілясь здалека голос князя Сну. Я підскочив та вже було запізно. Щось величезне зловило мене за сорочку й штани і підняло вгору. «Тут мені вже кінець!» — подумав я і витягнув шию, щоб краще побачити, хто це такий великий та сильний. Прийшла думка вирватися, але я її зразу відкинув. Наді мною височила гора. Як же я міг звільнитися? Нема чого думати. В міжчасі мене піднято високо-високо вгору і переді мною показалося широке кольорове вікно. Тоді я зрозумів, що це не вікно, а ОКО. Велике ОКО. Я розглянувся. Качка! Ах, що за красуня! — подумав я. І хоч як я був страшенно переляканий, але сказав так членко, як тільки міг:

— Що за качка! Які очі, а крила які! Як шовк — М'які, зелено-гніді! Ви напевно будете королева качок? Мені дуже приємно, що я вас зустрів, — і я, висячи ще в повітрі, зігнувся в поясі, ніби поклонився, а рукою зробив велике коло. Так, як танцюристи роблять на сцені після закінчення програми. Качці це мабуть сподобалося, бо велике Око лагідно усміхнулося. Вона дуже обережно положила мене на землю і почала говорити до мене. Говорила вона, звичайно, качачою мовою — квакала, але я все зрозумів. Це легка мова.

— Ви насправді дуже членко, як на такого невихованця, що без дозволу вдерся на нашу землю. Але ви також неуважні й нетямущі, бо лягли спати на місці, де я присідаю й відпочиваю.

Я ще раз членко вибачився і Качка-Квачка моє вибачення прийняла з усмішкою.

— А як сталося, що ти з Качкою, а радше Качка з тобою прилетіла?

— Я там був вже досить довго і мені вже треба було чим скоріше вибратися в дорогу. Я став нетерпеливітися. Качка це зауважила.

Одного гарного дня вона прийшла до мене і ми довго роз-

МОВЛЯЛИ.

— Чи ти дійсно подорожуєш по світі? — запитала вона мене. — Як то так? Ти ж навіть крил не маєш. Як же ж ти це робиш?

— Чари! Думка! Чари, дорога Качко, — сказав я. — Так, в більшості думка. Ось задумаю я кудись летіти — просто підіймаюся вгору і лечу. Правда, я майже завжди подорожую з крилатими друзями. Це куди приємніше, бо є з ким порозмовляти і легше відпочинути. Але самому куди швидше! Чарами-думками вигідніше залетіти до мети.

Качка подивилася на мене дуже поважно і сказала:

— Я все хотіла пізнати інший світ, інші краї. Я все хотіла летіти до зірок.

— А чому ж не летиш? — перебив я. — Ти ж маєш крила, тобі легко.

Але Качка не слухала, а продовжувала далі:

— Інші качки задоволені озером, очеретом, а мені хочеться летіти кудись далеко. Їм видається моє бажання нерозумним, ба навіть пустим. Вони не вірять, що качка може високо літати.

— Ах, вони не мусять летіти, якщо не хочуть! Як їм смішно! Але це хай тебе не відраджує. Коли ти дійсно хочеш летіти, коли ти віриш, що можеш так високо піднятися, то спробуй! Хто не пробує, той не здобуває! Ну, а як ти сама думаєш? Зможеш летіти високо-високо? Над хмарами? — запитав я її.

Качка-Квачка на хвилину задумалась, а тоді відповіла:

— Я вірю, що я можу! — і її очі захоплено заблищають.

— Коли так, то полетиши зі мною! До зірок! — сказав я швидко. І відтоді ми всюди літаємо разом.

© Marta Gubala

ЧАСТИНА ДРУГА

Довго ще Гномик розказував про свою подорож та про всіх тих, кого він бачив і з ким розмовляв. Аж Катруся почала нетерпеливітися.

— А чи ти бачив жовто-золотисту зірку? Чи побував ти в країні, над якою вона світить? — запитала вона раптом.

— Жовто-золотисту зірку? Так, я навіть був близько біля неї.

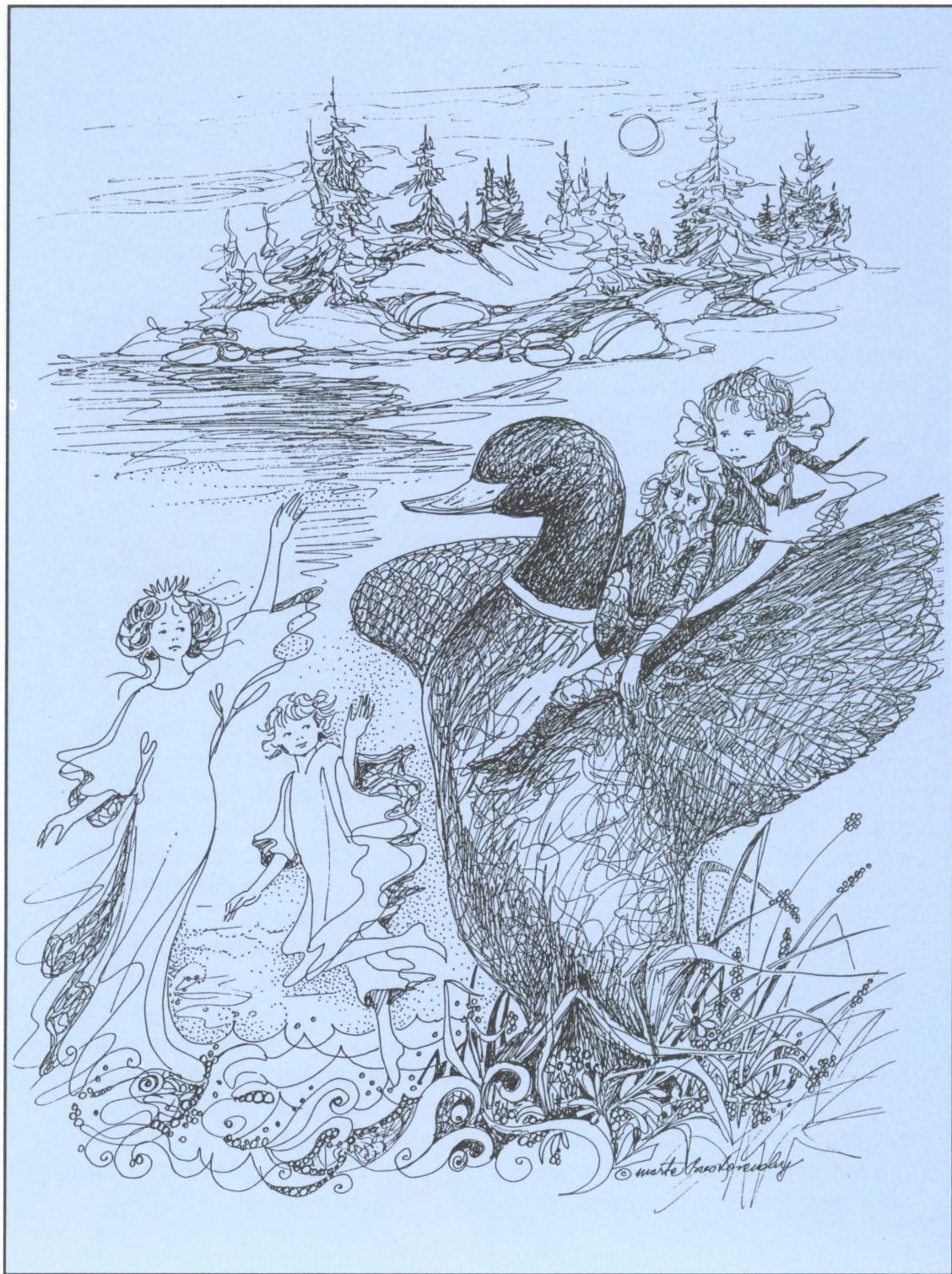
— Знаєш, Гномику, я тобі ніколи не казала цього. Я теж хочу подорожувати. Як вийду вечором з шатра, як подивлюся на небо, на зірки, мені тоді здається, що немає нічого гарнішого, більш хвилюючого, як побачити країни, над якими вони світять. Та мене притягає найбільше одна зірочка — жовто-золотиста. Правда, я люблю озеро, Перелесника, Русалку. Понад усе люблю таборове життя та наших виховників. Але твої оповідання такі цікаві, такі захоплюючі. Вони мене полонили. Мені самій хочеться пережити принаймні трішки того, про що ти оповідаєш. Візьми мене з собою! На коротко! Я знаю, що це може забато клопотів для тебе. Але я так хочу побачити зближка мою улюблену жовто-золотисту зірку та тих, що живуть під нею. Я хочу...

— Гм, гм! Невже ж «хочу» це досить поважна причина, щоб летіти в таку далеку, довгу й небезпечну дорогу?

— Ні, ні! Не тільки тому, що «хочу». Я відчуваю, що я мушу летіти. Ніби там щось на мене чекає. Ніби там щось мушу знайти. Мені це тяжко пояснити. Мене просто тягне до зірок. — А тоді додала: — Ну, точніше — до жовто-золотистої зірки, радше до країни, над якою вона світить.

Гномик заложив руки за спину, зігнувся трішки вперед і почав ходити по березі озера то сюди то туди. Ні слова не кажучи, він потонув у думках.

— Катрусьо! — заговорив він нарешті. — Щоб подорожувати зі мною, ти мусиш мати дозвіл від нашого лісового царя, Царя Оха. Не знаю, що він скаже. Дотепер ще нікому з людей не дозволялося входити в наше царство, а тим більше подорожувати з лісовим народом. Але треба спробувати. Під яку зірку ти хочеш летіти?

— П-п-під жовто-золотисту...

— Це не так легко! А чи ти знаєш щонебудь про ту зірку?

— Н-н-ні! Не знаю. Мама щось розказувала, та я вже не пам'ятаю, власне я тоді й не дуже слухала. Але я відчуваю, що вона мене кличе! Вона мене просить! Щовечора.

— Я ще там не був. Але між нашим лісовим народом ходять чутки, що людям, котрі там живуть, тяжко, бо там панує сваволя, насильство й неправда. Там, кажуть, навіть не безпечно. Чому ти не вибереш іншу зірку? Близччу, спокійнішу?

— Ні, Гномику. Мене кличе саме країна, над якою світить жовто-золотиста зірка.

Гномик уважно подивився прижмуреним оком на Катрусю і по довгій мовчанці сказав:

— Ну, якщо ти відчуваєш, що ти мусиш летіти в країну, над якою світить жовто-золотиста зірка, значить мусиш! Якщо наш лісовий Цар Ох тобі, людині, позволить летіти, я з Качкою-Квачкою тебе дуже радо туди підвеземо.

— Дякую, мій добрий Гномику! Дякую!

— Нема за що. Але я не зможу з тобою там залишитись. Мене чекає багато різних справ по країнах під іншими зірками. Крім того, влада тієї країни не вірить в лісове царство, тай взагалі в ніщо не вірить. Вони нас, лісовий народ, недолюблюють. Вони просто твердять, що нас нема.

— Не журись! Це навіть краще, Гномику. Я відчуваю, що там на мене чекають. Не знаю. Мені здається, що я сама мушу туди прибути, сама мушу дізнатися, чому мене туди так тягне і сама мушу знайти те, що маю знайти. Ось і тепер я ніби дуже виразно чую чийсь голос: «Лети, лети до нас скоріше!».

— Якщо ти так думаєш, Катрусю, то ми зразу можемо вибиратися в дорогу. Я ще запитаю Качки-Квачки, чи вона схоче взяти тебе на свої крила. Ти ж все-таки людина.

Гномик підійшов до Качки-Квачки і подивився в її сиві глибокі очі. Качка широко розправила крила, затріпала ними і заквакала голосно:

— Так, Катрусю. Завезу тебе всюди, куди схочеш. Отож їдемо! Ніч коротка. А тобі треба повернутися перед ранком. Сідай ззаду на мене і міцно тримайся за мене. Розумієш?

Міцно. Бо ми мусимо летіти дуже швидко, — озвався Гномик.

Тільки вони примостилися, тільки Катруся взялася за пояс Гномика, як Качка-Квачка сильно замахала крилами. Катруся ще встигла побачити під собою місяцем осяяне озеро, табір, що спав преспокійним сном, та стійку, сперту на палицю, як все зникло, і вони вже летіли незнаними для неї просторами.

ЧАСТИНА ТРЕТЬЯ

Внедовзі вони прилетіли до старого мохнатого пня, посередині просторої лісової поляни. Навколо пня тяглися китиці барвінку та конвалій, а над самим пнем звисали гілки калини. Коли ж Катруся придивилася до пня ближче, то зауважила тяжкі залізні двері, замкнені на замок. Коло дверей стояла у білому одязі сторожа — кумедні маленькі потерчата. Стояли вони на струнко, в руках у них блимали ліхтарики і вони постійно усміхалися. Це був вхід до царства Царя Оха. Потерчата низько вклонилися Гномикові, мабуть його вже добре знали. Тоді відкрили важкі залізні двері і без запитів впустили їх всередину.

Катруся опинилася на вулиці дивного міста, освітленого північним сяйвом. Немов коштовні гірляндovі занавіси із замші, воно переливалося всіма кольорами, плило ніби тиха вода в широчезній річці, з одного краю неба на другий, над цілим містом. То показувалося сильнішим, виразнішим, то зовсім зникало. Місто було велике, з широкими просторими вулицями, такими як у людей, з три-, п'яти-, а навіть десятиповерховими будинками. Будинки плетені з очерету, а вікна з блискучого прозорого плиткового каменя. Та найдивніше було те, що воно ніби висіло в повітрі. Вулиці його кінчалися там, де кінчалися, і не було за ними ні лісів, ні поля, нічого. Дістались до нього можна було тільки через браму в пні, або через повітря, або силою думки. В повітрі кишіло від різного птаства та комах. Пізніше Катруся дізналася, що ціле місто, хати та вулиці були прив'язані сильними гілками дикого винограду до пня, кудою Катруся ввійшла до лісового царства. На широких хідниках, темно-синіх і блискучих, немов плесо озера, що самі рухалися в обох напрямках, іхало багато лісового народу. Катруся тут побачила і русалок, і потерчат, і мавок. Навіть старенького Водяника зустріла.

— А ти що тут робиш? — запитав він здивовано. Катруся хотіла відповісти та Гномик не дав.

— Іде до нашого Царя Оха. Бувайте! — і потягнув Катруся за рукав. — От тут зайдемо до гостинниці, де я завжди перебуваю, — сказав він і попрямував до сірого з червоною

© Martha Butenbach

стовбурчастою стріхою дому-готелю, що виглядав зовсім як мухомор. — Ми, лісові створіння, хоч по всьому світі порозкидані, часто тут сходимося, коли приїжджаємо до нашого Царя Оха, — сказав Гномик.

Господар готелю привітав їх дуже тепло, нагодував і приділив зразу їм дві малі кімнати з чаруючим видом на місто. А Качку-Квачку завів у малий дерев'яний будиночок, де вже були інші качки, гуси та орли з соколами.

Поки Катруся підготувалася до сну, Гномик домовився з Царем Охом про завтрашню зустріч.

— Ну що, дістав дозвіл на зустріч? — запитала Катруся, коли він повернувся до кімнати.

— Так. Але я не хочу тобі непотрібно давати надію. Наш Цар Ох дуже суворий і впертий. А твоє бажання таке дивне й небудене. Не будь розчарована, якщо він тобі скаже «ні».

— Він скаже «так», я знаю. Він скаже «так»! Він мусітиме, — перебила Катруся переконливо.

Коли Гномик пішов до своєї кімнати, Катруся лягла на м'якеньке ліжко, бо вже дуже втомилася.

«Ні, воно далеко не таке, як мое в таборі. Там пахне чебрецем та ялицями. Крім того, тут тихо, а там — і хвильки озера, і очерет шумлять, жаби квакають, кожна по-своєму, і коники-цвіркунчики на всі голоси цвірін'яють. Ця тиша тут для мене зовсім незвична», — і Катруся ще довго не могла заснути.

Другого дня Гномик розбудив її дуже рано.

— За годину виrushаємо, палата Царя Оха далеко, — сказав він, коли зовсім тихесенько поступав у двері Катрусиної кімнати.

Смачно попоївши і нагодувавши Качку-Квачку, вони вийшли з гостинниці.

— У цей бік до палати Царя Оха, — знов обізвався Гномик і, скопивши Катрусю під руку, підсунув її на один із рухливих хідників вулиці. Сам теж підскочив до неї. Легко й швидко їхалося рухливим хідником вулиці. Вони навіть не оглянулися, як перед ними показалася величава палата Царя Оха, володаря лісовых обивателів.

Коло воріт стояла сторожа і один з них загородив їм дорогу.

— Тебе, Гномику, ми знаємо. Ти амбасадор лісового царства над озером. Ти часто у нас буваєш. Але хто вона така? Чого вона тут хоче? Вона мені виглядає на людину. Малу людину, ну дитину. І це нечуване, щоб у нашу царську палату заходили люди, — заговорив сторож швидко-швидко.

Гномик відкрив рота, хотів відповісти, та Катруся зібрала всю свою відвагу й вийшла крок перед ним.

— Я Катруся, учасниця дитячого табору. Я приятелька Гномика і маю важливе діло до Царя Оха.

Сторож зразу відступив і вони зайшли в палату. Катруся розглянулася. Все тут таке просторе, таке радісне, стільки різних прикрас, золотисто-синіх занавіс, вишивок. Такі мальовничі квіти у вазах та вазонах. А меблі! Таких вона ще не бачила. Малі пушисті крісла, канапи, прикриті зеленими килимами, тканими ніжним візерунком. Дубові, гладкі немов скло, столи угиналися від підносів, повних тістечок, пряників та інших солодощів. А між тим усім були розмаїті напитки. Все виглядало привітно, вигідно. Хоч бери та сідай — так і запрошуvalо кинути щось у рот. Але... Гномик ішов далі.

Прийшлося проходити багатьма залями. В одній з них стояло мале чорне фортепіяно, на кріслах лежали скрипки.

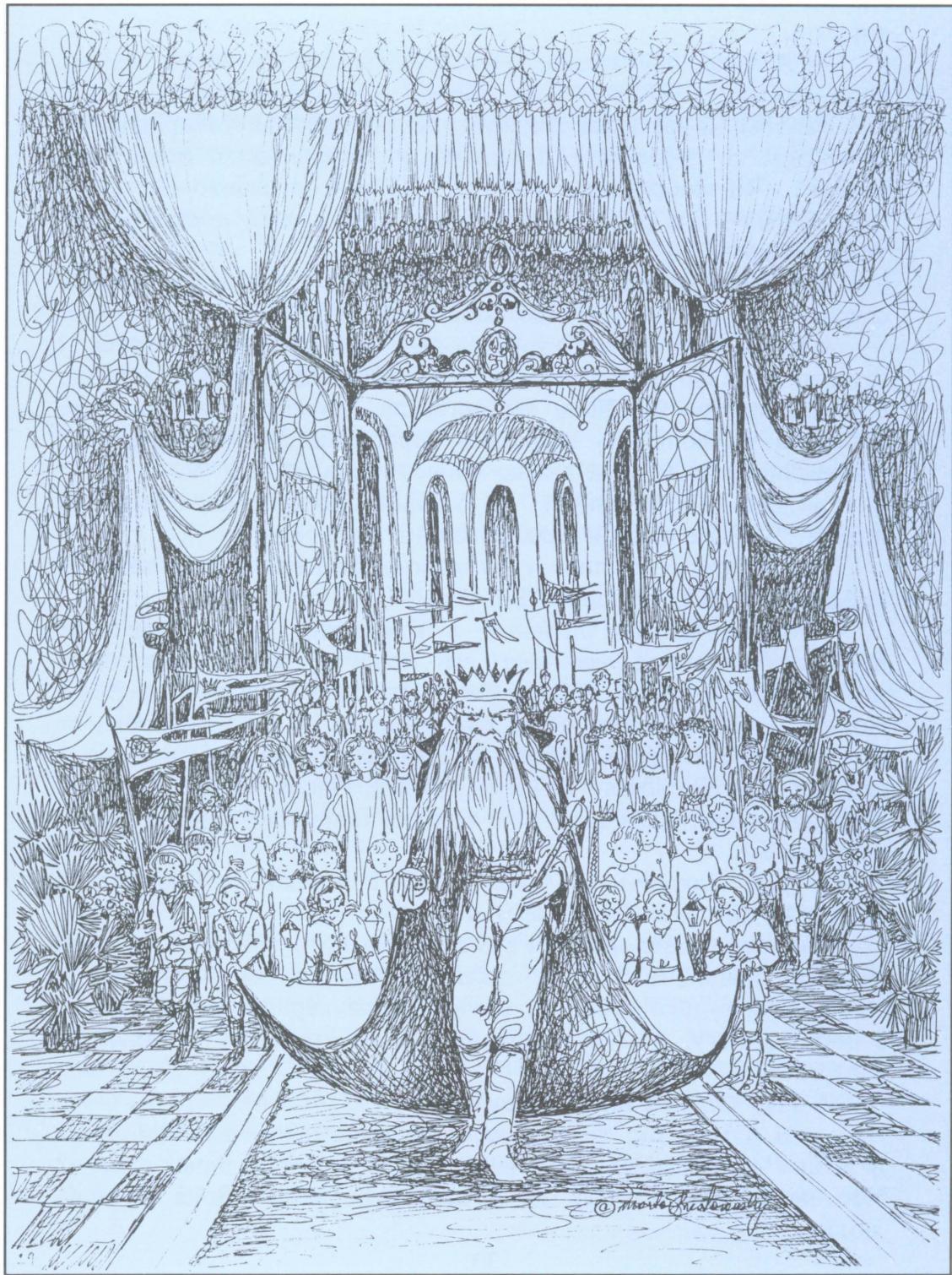
«Хто ж тут грає?» — подумала Катруся.

В цій хвилині в залю зайшли мавки. Одна сіла за фортепіяно, інші взяли скрипки в руки, і залею понеслася чудова музика.

— Такої я ще не чула! — крикнула Катруся і вже хотіла зупинитися й послухати та Гномик взяв її ніжно під руку.

— Пізніше, Катруся, пізніше! Ходім, — сказав він. — Запізнимося.

Вони ще пройшли яскраво освітленим коридором і ввійшли у величезну кімнату з високою стелею. На стелі були намальовані всі зірки, що їх щоночі Катруся подивляла вдома коло озера. Вона зразу знайшла свою жовто-золотисту зірку. Ту саму, що вона через неї тут опинилася. Навколо кімнати у вигідних фотелях з високими спинками сиділи гномики і пильно дивилися на стелю. А стеля, наче екран, поволі рухалася і зірочки рухалися разом з нею. В кінці кімнати Катруся побачила золотий, вибиваний самоцвітами та оксамитами королівський престол, високий, вигідний. А коло нього черга... гно-

миків, мавок, русалок, перелесників і багато інших лісових жителів.

— А тепер почекаємо! — сказав гномик і став на самому кінці черги.

Раптом Катрусі стало сумно. За табором, за товаришками, за озером та друзями — Русалкою й Перелесиком. Вона завагала... Чи добре вона робить? Чи дійсно жовто-золотиста зірка кличе її до себе? А може вона собі тільки вроїла? Запитати б Гномика.

Вона подивилася на Гномика. Та він стояв нерухомо, спершись об крісло. Очі мав заплющені, ніби спав.

«Нема чого його турбувати», — подумала Катруся і замість того виглянула у вікно. На темно-синьому небі виразно блимала її зірочка. Вона то погасала, то знов засвічувалася. Її далекі промінчики, здавалося, пробували доторкнутися до Катрусиного чола. «Чи дійсно кличе вона мене?»

— Цар Ох входить! — озвався зворушеній голос від дверей. — Всім встати! Всім поклонитися йому!

І в кімнату вступив у супроводі лісовиків, водяників та мавок строгий та суровий Цар Ох.

«Ой, як багато лісовиків і водяників», — встигла ще подумати Катруся, як вже всі присутні вклонилися йому низько, аж до землі. Та Цар Ох навіть не усміхнувся, пройшов мовчки, і тільки великі чорні очі дивилися не то з докором, не то з цікавістю на Гномика й Катрусю. Довга біла борода звисала аж до колін, а густі пухнаті брови майже закрили проникливі очі. Таке саме біле волосся широкою смugoю спадало на плечі.

— Ну, підходіть, — grimнув він і показав на Гномика та Катрусю, хоч вони були на самому кінці черги.

Він легко відклонився Гномикові на його глибокий, повний пошани поклін, а тоді з цікавістю глянув на Катрусю. У Катрусі дико-дико забилося серце, і вона нервово переступила з ноги на ногу. «Ануж не позволить? — мигнуло. — Ануж не зрозуміє?

А Цар Ох вже питав Гномика:

— Я думав, що то ти хочеш від мене пояснень щодо твоїх дальших подорожей. Та справа, мабуть, зовсім інша, правда? Хто ця дівчина і чому ти її привів до мене? Вона ж мала людина.

Гномик знову низько вклонився.

— Ваша Величність! Це Катруся, учасниця дитячого табору над озером Сімко в Канаді. Далеко звідси.

Цар Ох випрямився. Його обличчя ще більше споважніло.

— Катрусю! Якщо ти учасниця табору, то як ти без дозволу могла його покинути? Це важне, дуже важне, щоб ти була в тому таборі. Для чогось батьки тебе туди вислали.

— Ваша Всечесність, прошу не гніватися на мене! Я прийшла попросити дозволу... Я хочу, я мушу... відвідати одну країну! — І Катруся глибоко вклонилася.

Цар Ох здивовано підняв вгору густі брови.

— Та невже, Катрусю? Дивне прохання!

— Так, я знаю. Але щось таке неймовірне випромінює із жовто-золотистої зірки. Воно ніби мене кличе, просить, а іноді просто наказує, каже: «Приїзді!» Я й сама гаразд не розумію, що це таке, — сказала Катруся вже зовсім тихо.

— Ти сказала жовто-золотиста зірка? — перепитав, не вірячи своїм вухам Цар Ох.

— Так, так! Жовто-золотиста зірка. Мене просто тягне до країни, над якою вона світить. Я мушу туди... Я...

— Гм-м... — Цар Ох встав, підійшов до вікна і довго, дуже довго, дивився на темно-блакитне небо. Тоді обернувся до Гномика:

— Ну, а що ти знаєш про це все? Вона ж з людського роду! Їм не вільно подорожувати з нашим народом.

— Я знаю тільки те, що вона сама вам сказала, — відповів Гномик і знову низько вклонився.

— Але я знаю Катрусю вже дуже давно. Вона щороку приїздить до табору, там, над озером, де ми живемо. Вона щоночі виходить над озеро, розмовляє з нашим лісовим народом. Має багато приятелів між ними. А коли я повертаюся з довгих подорожей додому, вона завжди мене просить оповідати про далекі незнані краї. А найбільше то вже про жовто-золотисту зірку. Коли її серце бажає бачити жовто-золотисту зірку, я дуже радо її туди повезу. Звісно, з вашим дозволом. — І він знову вклонився.

— Ти їй вже обіцяв? — запитав здивований Цар Ох. — Хіба ж ти не знаєш, що та країна, хоч така прекрасна, але

Illustration by
M. L. Kornely

водночас така жорстока, що ми з ними навіть дипломатичних зв'язків не маємо? Вони твердять, що ніякого лісового царства немає і немає лісового народу! Чи ти розумієш мене, Катруся? — і Цар Ох обернувся до Катруся.

— Так, я розумію! — сумно відповіла Катруся. — Але чому жовто-золотиста зірка інакша? Невже там люди інакші? Жорстокі, кажете?

— Ні, люди ті ж самі. В багатьох речах вони такі самі, що і в твоїй країні. Але у них безперестанку непорозуміння, одні одних в тюрми закривають, голодом морять, заздрістю винищують. А керує ними чужий, повний ненависті, жорстокості, народ. Мабуть тому вони такими й стали, так мучаться! Хоч країна їхня найрозкішніша в світі, але вони ходять босі й напівголодні. А могли б бути вільними, найбагатшими.

Катруся сумно опустила голову.

— Дивне бажання, справді дивне бажання, — продовжував Цар Ох і почав ходити то туди то сюди по кімнаті.

— Знаєш, Катруся, якщо я навіть і дозволю Гномикові завезти тебе туди, то все ж він не зможе з тобою залишитися, бо він має багато інших обов'язків. Ну, і володарі тієї країни не люблять наш лісовий народ. Ти сама мусиш собі давати раду. Гномик тебе відвезе і по тебе приїде, коли ти будеш готова їхати назад.

— Так, я навіть хочу там бути сама. Зірочка цього від мене вимагає. Тільки я можу там знайти те, що маю знайти. Тільки я сама. Я мушу послухати...

Цар Ох ніжно подивився на Катруся й сказав:

— Ти, Катруся, дуже відважна дівчинка. Відчуваю, що у тебе чисте й чутливе серце. Серце, що любить правду й добро. Нехай же тобі Бог допомагає знайти те, за чим ти шукаєш. Даю тобі дозвіл їхати в країну жовто-золотистої зірки, — сказав Цар Ох, встаючи з крісла. — Надіюся, що ти знайдеш те, за чим шукаєш і що щасливо повернешся до нас. — Тоді обернувся до Гномика: — Передаю її тобі під опіку, — і махнув рукою на знак, що Гномикові й Катрусі треба відходити. В міжчасі він показав рукою на слідуочих в черзі, а Катруся з радісною усмішкою обняла Гномика.

— Бачиш? Бачиш? Я казала, що він дозволить!

ЧАСТИНА ЧЕТВЕРТА

На другий день Катруся й Гномик почали готовитись до довгої й небезпечної подорожі. Катруся раптом споважніла:

— Гномику, чому Цар Ох був такий сумний, коли з нами прощався?

— Цар Ох має багато справ та обов'язків. Всі приходять до нього за порадами та з різними проханнями. Він часом і сам не певний, чи добре радить, чи ні. Інколи він помиляється, і тому він буває сумний.

— Як ти думаєш, добре він зробив, коли дозволив мені їхати в країну, над якою світить жовто-золотиста зірка? — запитала вона зосереджено й спокійно.

— Не знаю! — відповів Гномик і подивився на Катрусю неспокійним, стурбованим поглядом. — Там може бути для тебе дуже небезпечно. Хотів би я бути з тобою. Але ти мусиш слухати свого серця. Я вже старий, бачив багато дивних речей і ось моя тобі порада, єдина порада! Ти завжди мусиш іти за покликом свого серця. Навіть як і попадеш через те у велику небезпеку. Якщо серце каже йти, — іди!

Катруся подивилася на небо, де вдалині привабливо світила жовто-золотиста зірка й сказала рішуче:

— Я йду за покликом свого серця, Гномику!

Коли вони сказали Качці-Квачці, що Катруся полетить з ними в країну жовто-золотистої зірки, вона дуже зажурилася.

— Невже ти сама хочеш бути в тій країні смутку? — запитала вона Катрусю.

— Так, я мушу! Я ось ніби в тумані пригадую, як мама мені казала, що там десь живе моя бабуся. Може це вона почерез зірку кличе мене до себе? Мама назвала ту країну Україною.

— Ми будемо про тебе думати. І, якщо треба буде, то заберемо тебе звідти. Чи так, Гномику? — квакнула Качка-Квачка.

— Так, так! Заберемо! — підтвердив Гномик.

Коли вони вже добре примостилися на спині Качки-Квачки і Катруся трималася міцно за Гномика, Качка голосно квакнула два рази й піднялася вгору. За хвилину чудове місто

лісового царства зникло вдалині і вони летіли швидко й плавно поміж качками, гусками й бабками з пасажирами в напрямі жовто-золотистої зірки.

— Яка краса! Яка краса! — повторяла Катруся, захоплена чудовими краєвидами.

Довго вони летіли, дуже довго. Ніде не відпочивали, нікого по дорозі не зустрічали.

— Невже тут ніхто не живе? Ніхто сюдою не пролітає? — запитала Катруся здивовано.

— У цій частині не літає ніхто! Бо країна жовто-золотистої зірки нікого чужого до себе не впускає і дуже мало своїх мешканців випускає в чужі країни.

— Але це напевно зміниться! Я відчуваю. І то вже скоро, — сказала з надією Катруся. Там же моя бабуся живе! Мусить змінитися!

— Може й зміниться. Ніколи не знати, — відповів Гномик і махнув притакуюче головою.

Раптом стало тихо й темно. Крила Качки-Квачки ритмічно помахувалися, і Катрусі захотілося спати.

— Ми вже близько, — озвався Гномик. — Ось бачиш, вдалині маленьке світло, а там друге?

Качка-Квачка почала спускатися вниз. Чим далі ставало ясніше, чути було якісь дивні звуки. Катруся ніяк не могла розібрати, що це таке. Ніби гудіння, а чи може шум води? І раптом внизу з'явилися ліси, гори, горбочки, вужом вилася струнка річка, тягнися зеленава долина. Легенько, немов пір'їнка, вони присіли на горбочку з високою шовковою травою. Жовто-золотиста зірка-сонце світила високо в блакитному небі. Повітря було приємне, тепле. Навкруги співали пташки, весело цвіріньяли цвіркунчики, перескакуючи мильовими стрибками з місця на місце. Десь ніби собака гавкнула.

— Ти, Качечко-Квачечко, бездоганно пристала, — сказав Гномик. Він зіскочив з Качки і подав Катрусі руку. — Ну, Катрусю, нам пора далі, — сказав він. — Тут для тебе камінчик. Цар Ох дав нам два. Якщо захочеш повернутися або будеш в небезпеці, підіймеш камінчик вгору до сонця й голосно покличеш нас. Де б ми не були, що б не робили, ми тебе почуємо й зразу ж прилетимо. — І він подав Катрусі білий, прозорий, гладко вишлифований кварцовий камінчик, з малою

дірочкою посередині. — Щоб не загубити його, протягни ось через дірочку шнурочок і повісь на шию. Ти не змінила думку?

— Ні, дорогий Гномику. Я залишаюся. Дякую вам, що мене привезли!

— Тоді бувай! Пам'ятай, камінцем нас покличеш, як прийде час. — І Гномик скоренько вискочив на Качку-Квачку. Качка махнула крилами й піднеслася вгору.

— Будь обережна, — квакнула вона на прощання і вкоротці зникла.

Так Катруся залишилася сама в цілком чужій, незнайомій країні. Невже це Україна — бабусина Україна?

«Що ж тепер? Куди йти? Що робити? З чого починати? — питала себе Катруся розглядаючись. — Звісно, тут стояти не можна! Може піти вдолину, в напрямі дороги, що біліє коло річки?» — І вона обережно попрямувала між високою травою, пахучим чебрецем, дикою рожею та колючим ожинником вниз. Але не зайшла далеко. Зупинив її оглушливий гуркіт авт. Дорогою поволі їхали зеленаві тягарові авта. Раптом вони зупинилися майже біля Катруся. Катруся мимоволі присіла для безпеки в колючому ожиннику. На автах було повно людей: чоловіків, жінок, дітей. З кабін авт вискочили якісь озброєні люди, відкрили авт й почали виганяти людей на дорогу. Піднявся крик, плач, лайка тих зі зброєю. Люди не хотіли виходити. А тамті, зі зброєю, їх гнали. Один то навіть вистрілив.

— Що це? — затривожилася Катруся. — З ними поводяться, як з худобою. У нас і в худобу ніхто не стріляє. Хіба що батогом вдарить, і то рідко. А тут аж десять авт. І всіх виганяють. Це небезпечно. Ліпше в ліс помандрую» — і Катруся, скрутivшись в три дуги, обернулася й побігла в ліс. «Хочби мене не побачили! А то зловлять, а я навіть їхньої мови не знаю». Заспокоїлась аж тоді, коли опинилася між деревами. Йшла поволі. Переступала, а то й перелазила, повалені велетні-дерева. Підлазила під густим гіллям ялин. Тут і там їй здавалося, що знайшла стежку. Але вона все десь зникала, раптом кінчалася.

Година за годиною минали, а Катруся все ще була в густому лісі і виглядало, що йому немає кінця. «А може я кружляю на тому самому місці?» — подумала вона. Нічого не

було видно за високими деревами. А коли Катруся зайшла в глибину ліса, то гілля так сильно спліталося, що внизу, де Катруся помалу сунулася вперед, було майже темно.

«Це вже напевно вечір, бо зовсім починає темніти і дує вечірною прохолодою», — подумала Катруся.

Їй стало ралтом моторошно. Ніч надходить. А вона сама в такому непроходимому лісі. Вона розглянулася уважніше. Направо ніби трохи прояснювалося, і Катруся попрямувала туди. Показалася мала галечина, повна світла. Десь поблизу дзюрчала вода.

«Ах, джерело! З криштально чистою водою!» — втішилася Катруся. Коло джерела було тепло, затишно, хоч від води тягло холодом. Вода приваблювала й заспокоювала. Катруся відчула втому і сіла біля джерела.

«О, суничка! Друга, третя! А які смачні!» — і вона рвала однією рукою спілі пахучі суниці, а другою зачерпнула холодної як лід води. Тоді пригадала, що господар гостинниці дав їй трохи хліба та ковбаси на дорогу. Поївши смачно, ій захотілося відпочити. Вона лягла на траву близько джерела. Подивилася на небо, на свою жовто-золотисту зірку-сонце, що була тепер так близько й світила так ясно. Доторкнулася до ніжних жовтих ромашок, що росли коло її ніг і заснула міцним сном.

ЧАСТИНА П'ЯТА

— Яка вона гарна! Це напевно княжна або принаймні мавка. Як ти думаєш, Олечко?

— Не знаю, Мілю! У неї довгі, густі коси, але вона зовсім не рухається, і хто знає, чи вона взагалі жива.

— Я жива, і я не княжна і не мавка, хоч з мавками знаюся і їх люблю, — замимрила ледь чутно Катруся і сіла, широко відкривши очі. Надворі ще було ясно, світило сонце, хоч вже збоку, з-за горбка, сунулися нічні тіні. Перед нею стояли дві дівчинки. Одна маленька, а друга Катрусиного віку. Обидві босі, в коротеньких заплатаних суконках. В їх кісочках красувалися червоні стяжки.

— Не бійся, дівчинко! Ми тобі не зробимо нічого злого. Як ти називаєшся? — обізвалася старшенька.

— Катруся... Я... вчора вечером... ну, просто загубилася і заснула тут коло струмочка. Ви мене розбудили.

— Гм, я тебе ще ні разу тут не бачила. Щось не пригадую. Ти, мабуть, не тутешня. Здалека прийшла?

— Так, здалека... з дуже далека, — відповіла Катруся стурбовано.

Меншенька дівчинка набралася відваги й підійшла до Катруся.

— У тебе така гарна коса! Чи ти княжна? Княжна Катруся?

— А твоя суконка із синьою хусткою мені теж подобається. Так, ти мусиш бути мавка, — перебила старшенька.

Катруся засміялася.

— Ні, я не мавка, я звичайна дівчинка, як і ви обидві.

Вони довго дивилися одна на другу без слів, а тоді дівчатка сіли коло Катруся.

— Я називаюся Міля. А це моя сестричка Олечка, — сказала старша і показала пальчиком на молодшу. — Ми живемо ось тут недалеко, з мамою, в дерев'яній хатці. Перед тим там жили пастухи. Ми з мамою втекли із села, бо там до нашої хати ввесь час вдиралися чужі люди. Все щось забирали, навіть їжу. Ми майже що не померли з голоду, — цокотіла Міля.

— Нашого тата забрав «чорний ворон», — вкинула своє слово Олечка.

— А ти знаєш, що це таке «чорний ворон»? — запитала раптом Міля.

— Тож птах ворон, звісно, — відповіла Катруся здивовано.

— Як птах може забирати людей?

— Ні, не птах. Я ж кажу, що ти не тутешня. Це таке авто. Чорне і закрите. Воно приїздить перед хату вночі і забирає людей. Після того їх вже ніхто не бачить. Так однієї ночі забрали нашого тата. Тут в лісі нам добре. Маємо свій город, овечку, дві курки й козу. Ми далеко від людей, сюди досі ще ніхто не приходив. І ми не ідемо в село, хіба в дощ і вночі. Там у нас живуть дід з бабусею. Мама все боїться, що нас хтось побачить і вивезе.

— Вивезе? Куди? Чого? — перебила стурбовано Катруся.

— Не знаю. Мама каже, що всіх вивозять в тягарових автаках або поїздах на Сибір. Це дуже далеко і там дуже холодно. Ходи з нами. Ти напевно голодна.

Вони взяли Катрушу за руки і побігли поміж високими деревами, ледь-ледь видною стежкою. Вкоротці вони підійшли до малої обшарпаної дерев'яної хатки. Перед хатою був город, а в городі працювала жінка. Виглядала вона дуже сумна й змучена.

— Мамо, ми привели з лісу дівчинку. Вона голодна. Чи може вона з нами повечеряти?

Жінка випросталася і з підозрінням подивилася на Катрушу. А тоді сказала з притиском:

— Ти не тутешня. Що ти хочеш від нас?

— Я, я, — і Катруся замовкла. Так грубо з нею ще ніхто досі не говорив, і вона не знала, що казати. Виручили її дівчатка, що її привели.

— Вона називається Катруся. Ну, Катруся! — сказала Міля. — Ми знайшли її коло джерела.

— Вона спала там, — додала Олечка. — Вона загубилася і голодна, не має що їсти. Тому ми її привели додому.

— Привели додому! Привели додому! — заголосила жінка, заламуючи руки. — Ах, ви такі розумні у мене! У нас самих нема що їсти, не те що для чужих.

— То нічого. Я й не прошу їсти. Я зараз відійду, — сказала Катруся і попрямувала до дверей.

— Мамо, ти мусиш їй дати їсти, вона загубилася, — перебила старша дівчинка.

— Я їй сьогодні дам свою вечерю, — сказала Олечка і міцно схопила Катруся за руку.

Жінка подивилася на дітей, очі її пом'якшали і вона майже усміхнулася.

— Ну, добре. Вже щось знайдемо для тебе. Вертайся.

— Дякую, дуже дякую! — сказала Катруся, щаслива, що не буде спати сама вночі в лісі.

Жінка дала їм всім їсти, а по вечері, коли вони посідали на лавочці перед хатою, вона довго-довго дивилася на Катруся. Проникливо, зі страхом. Катрусі від того стало страшно. Жінка спитала:

— А ти, власне, хто така будеш? І хто тебе прислав до нашого ліса? Чи не хочеш ти часом донести на нас? Вони прийдуть і заберуть нас. Замкнуть у відкриті тягарові авта або у вагони і повезуть в холодний Сибір.

Катруся не знала, що відповісти. Вона ніяк не розуміла, чого її мав би хтось висилати до тієї жінки з дітьми. Вона мала б доносити? Вона навіть не розуміла слова «доносити». Нести? Донести? Поставити? — подумала вона й здивовано подивилася на змучену, вкрай перелякану й стурбовану жінку. Дома б її прийняли без вагань. Ну, загубилася ж. Через телефон покликали б маму. Ніхто нікого й нічого б не боявся. Яке тут усе дивне. Вона вже хотіла попрощатися й піти собі, та Олечка знову взяла її за руку й запитала маму:

— Чи Катруся може з нами залишитися? До завтра. Тільки до завтра.

— Ні! — відповіла жінка суворо.

— Одну ніч! Там вже темніє. Їй буде страшно самій в лісі, — не вгавала Олечка.

— Ні, нема чого й думати!

— Тільки одну ніч, мамо! — вже обидві дівчинки почали просити.

— У нас ніколи немає гостей, а вона така мила.

— Ну, нехай вже. Але тільки одну ніч. Ходім спати, —

сказала вона роздратовано. — А звідки у тебе така гарна суконка? Я тут такої ще не бачила. Я називаюся Дарія, — продовжувала жінка, коли вони йшли скрипучими дерев'яними сходами вгору на піддашшя, де на ввесь порожній простір стояло тільки одне широке ліжко із сінником, наповненим пахучим сіном. Була там ще дерев'яна лава. — Будете всі три спати разом. У нас тільки одне ліжко. — Тоді ще раз подивилася на Катрусю й знову спитала: — А звідки у тебе така гарна суконка? Мама пошила? Ще й хусточку таку гарну причепила.

Катруся ж далі мовчала.

— Отож так, як я сказала. До завтра до ранку тільки! Добраніч! — і вона помаленьку зійшла сходами вниз.

ЧАСТИНА ШОСТА

Другого дня, раннім ранком, Міля й Олечка вибралися в ліс. Катруся теж пішла з ними. Вони ходили цілий день, збирали ягоди, зелені листочки кульбаби, кропиву та інше зілля і багато розмовляли.

— Кульбаба для салатки, а кропива на зупу, — пояснювала Олечка.

— Кропиву на зупу? У нас варять тільки кваскову зупу. Мама накришить кожному в таріль вареного яйця, додасть сметани і... Ох, що за смакота! — перебила Катруся. І згадалася їй раптом хата, своя хата, тато, мама. — Ой, як я далеко від них, — і вона зідхнула.

— Сметана?.. Ми давно не мали сметани, — сумовоюто заявила Міля.

Та скоро розмова перейшла на інше.

— Ми не все були такі біdnі, не все мусіли ховатися від людей, — сказала Міля. Мама наша була весела, радісна, цілий день співала. Тепер вона дуже часто плаче ночами, ходить зажурена, згорблена. Але я знаю, тато повернеться і все зміниться. Може ще прийде час. Учителька в школі нам казала, що ми вороги народу. Що ніхто з кляси не сміє з нами говорити, ані бавитися. Нами треба погорджувати. А я й досі не розумію, чому ми їхні вороги. Наша родина нікому нічого злого не зробила. Тато всім допомагав. Мама завжди ходила до стареньких та хворих в селі, носила їм їсти, навіть підмітала в їхній хаті, мила начиння, якщо треба було. Ми любили співати. Ми всі співали, багато співали. А тато то вже найкраще з нас співав і пригравав на бандурі. Ах, як я любила слухати його пісні: про Дніпро, про козаків, про козацьку фортецю Хортицю. Про те, як московська цариця Катерина знищила Хортицю, а козаків запрягла в гнітуючу неволю й розігнала по всьому світі. А ще тато співав про вільних птахів. Про орлів та соколів. Про їх лет у небесні висоти, про їх любов до волі. Часто тато казав нам: «Немає нічого кращого, дорогоціннішого на світі за волю». І тоді сумно похитував

головою. Тато часто приходив до нашої школи й співав нам про козаків, турецьку неволю, як козаки визволяли наших людей від турків, татар. Розказував про бандуру і вчив грати на ній. А вечорами, коли ціле село сходилося по праці коло нашої хати, ми співали, а він пригравав на бандурі. Чи ти знаєш, що це таке воля? — і Міля раптом обернулася до Катруси.

Катруся здивовано подивилася на дівчаток, а тоді задумалася, так нічого й не відповівши Мілі.

«Що за запитання? — подумала вона. — Це ж так просто! Воля — це вільна людина. У нас вдома всі люди вільні. І чого вона мене питає?»

А Міля, не дочекавшись Катрусиної відповіді, продовжувала:

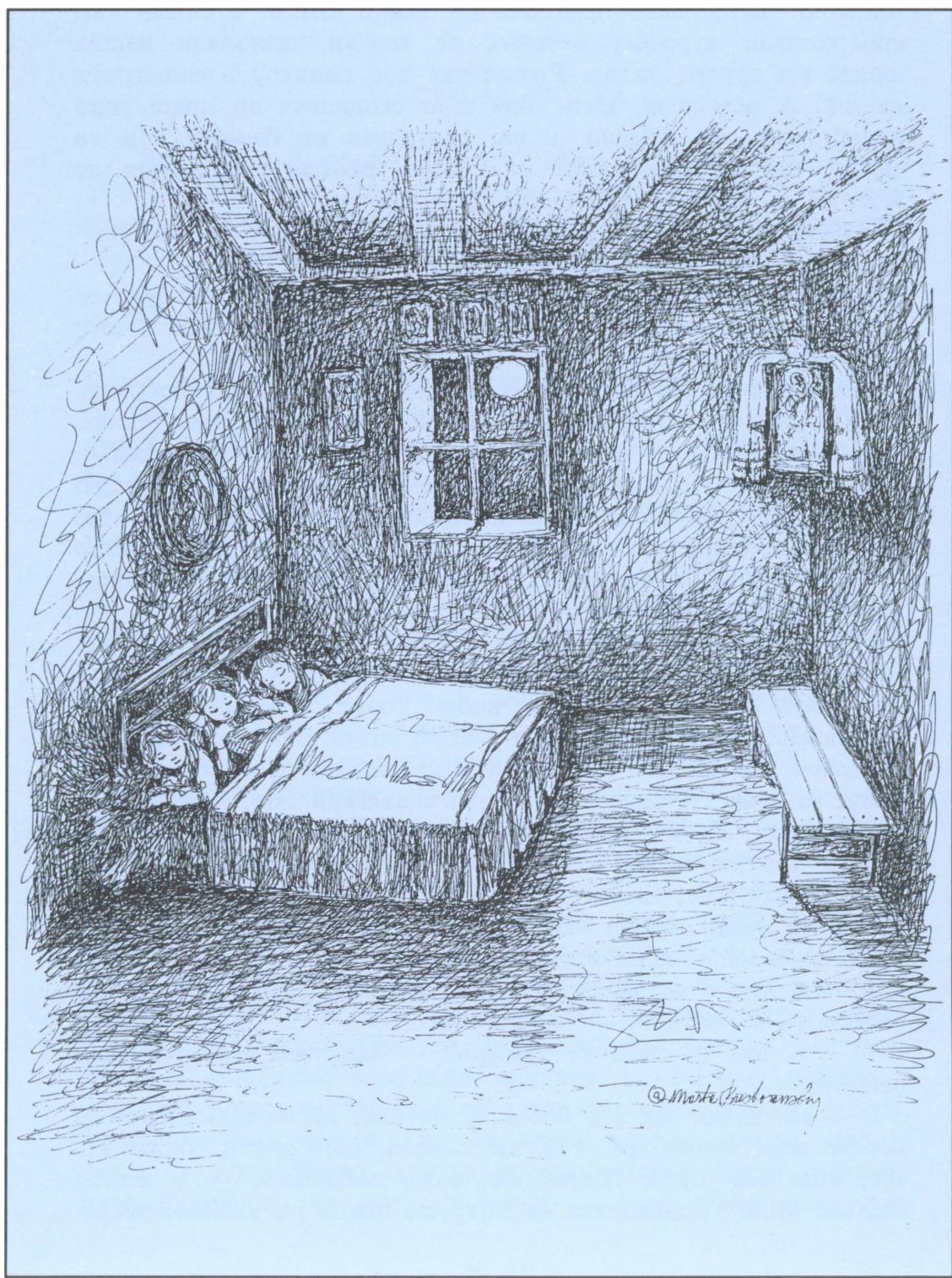
— Воля — це пташка. Літає де, куди й як довго хоче. Ніхто не забирає її тата й маму, ніхто не забороняє співати. І їсти і пити має дос舒心. Воля — це широко розпростерті крила душі, яка може літати, мріяти й діяти як хоче, без страху. Як хоче, може робити добро й помагати іншим, ніхто їй нічого не боронитиме. Не мусить говорити неправду, кривити душою, щоб робити те, що вважає за найкраще.

— У нас бабуня й дідусь в селі. Вони нам помагають. Часто їсти приносять, — перебила Олечка. А часом і самі приходять до нас, але тільки вночі. Розказують нам, як було колись. Ти знаєш, бабця мала багато дітей. Але всі вони розійшлися або зникли десь, навіть не знаємо де. Бабуня дуже сумує за ними. А одна доня пішла в далекий світ і інколи, але дуже рідко, від неї приходять листи. Бабця її дуже любить, багато про неї думає й говорить. А вже другий рік як хоче щось їй передати, тільки не знає як і не має ким.

— А знаєш, бабця каже, що те «щось» дуже дорогоцінне. Його вже мало залишилося у нашему селі. Погані люди за ним полюють і як знайдуть, зразу нищать. Навіть людей, які вживають те «щось», — додала Міля.

— А що то таке те «щось»? — запитала Катруся зацікавлено.

— Не знаю. Як я у бабці не питала, як не просила, вона все те саме відповідає: «Ти ще замала, щоб знати. Виляпаєш все, біда нам буде. Підростеш, сама побачиш», — з жалем сказала Міля і подивилася на Катрусю ніжно і з зацікавленням.

— Але ти таки не тутешня, бо все, що я розказую, для тебе зовсім нове. Розкажи нам щонебудь про твій край!

І Катруся почала їм розказувати про табір, про друзів, про тата й маму. Розказала вона і про лісове царство, про Гномика, Качку-Квачку, Русалок та Перелесника. Але про свою подорож до країни жовто-золотистої зірки замовчала, нічого не сказала.

До хати вони повернулися аж коли сонечко почало заходити. Мати нагодувала їх і післала спати.

— Ще одну ніч, — сказала вона. — Завтра мусиш відійти. А ну ж хтось шукає за тобою? Попадеться тоді всім нам.

Та недовго спала тієї ночі Катруся. Пробудили її якісь дивні звуки. Ніби хтось пошепки говорив, ніби якась музика грала. Та така чарівна, така ніжна, що Катруся аж сіла. Звуки доходили знизу і нагадували їй то шум хвильок на її озері, шелест очерету, трепіт осики, то знов гуркіт та рев розгнузданої бурі. Катруся тихо встала з ліжка, щоб не розбудити Мілю та Олечку і пішла сходами вниз, щоб ліпше чути. На останній східці зупинилася й нахилилася вперед. На кріслі коло вікна сиділа мама дівчаток і в руках тримала великий інструмент з багатьма струнами. Вона ніби обіймала цей інструмент, а пальці її легко, швидко та вправно бігали по його струнах. Раптом музика замовкла і Катруся побачила, як жінка запла-кала і слізози покотилися по її змученому лиці. До неї підійшли старші чоловік із жінкою і ніжно її обняли.

— Не плач, Дарусю, — сказала старша жінка. Я тобі принесла бандуру, щоб ти її тут переховувала, поки мені вдасться її передати моїй наймолодшій доні. А це може бути дуже довго, бо в край, де вона тепер живе, нікого від нас непускають. В селі ж її лишати зовсім небезпечно, ти сама знаєш. У нас тепер оповідають, що до столиці запросили всіх бандуристів і всіх, кого їм вдалося повідомити — сліпих, старих, молодих. Казали, щоб приїздili обов'язково з бандурами, бо будуть грати людям і волдареві. А коли бандуристи з цілої нашої країни з'їхалися, вони їх замкнули у в'язницю і ходять чутки, що вже їх знишили. Дехто каже, що розстріляли, але я не вірю. За що? За те, що люблять грати? А по селі бігають якісь чужинці і випитуються, хто має бандуру. Ми

змовчали, не сказали про нашу, а ось сусід похвалився, бо просили. Вони з рук йому вирвали бандуру, розбили об камінь на малі кусочки на його очах. «Ти нікому й слова про це, — крикнули вони, — а то розстріляємо!» — і пішли. Сховай її, щоб ніхто не бачив.

Катруся не витримала, зробила крок вперед, зайшла до кімнати.

— Ні, ні, не ховайте! Не переставайте грати! Грайте далі, прошу, прошу! — сказала вона благально і підійшла до бандури. — Це ж чарівні звуки. Що це за інструмент?

Жінка витерла слізози й подивилася здивовано на Катруся.

— Як тобі пояснити? Ну, та це ж бандура. Хіба ти цього не знаєш? Коли я на ній граю і співаю, то пригадую кращі часи. Часи, коли ми ось з дідусям, бабусею та моїм чоловіком Іваном були ще разом, жили в місті і не було навколо нас так багато горя та руїни, як тепер. Коли всі мали що їсти, спали спокійно і не боялися, що нас щохвилини може хтось забрати. Пригадую, як в наше місто часто приходили сліпі, а часом і зрячі бандуристи. Співали вони про часи, коли наша країна була вільною, була державою. Від них мій Іван навчився так гарно співати, і тоді ми всі почали співати з ним. А один з них навчив нашого дідуся виробляти бандури.

— Це не така проста справа, — перебив дідусь, — змайстрував та й вже. А перш ніж змайструвати, треба знайти відповідне дерево, найліпше з верби відповідної величини й розміру і щойно тоді починати довбати. От показав би тобі та мусів усе приладдя сковати, щоб що чого доброго хтось не знищив.

— Я ще досі ніколи не чула нічого гарнішого, нічого більш чарівного, — сказала Катруся зі зворушенням і ніжно доторкнулася до бандури. — І ви їх самі вмієте майструвати? — обернулася вона з подивом до старшого чоловіка. В цій хвилині вона зрозуміла! Ось чого її тягнуло в країну під жовто-золотистою зіркою. — Чи ви можете навчити мене грати на бандурі? — спитала Катруся і благально подивилася на маму Олечки й Мілі.

— Так ти дійсно досі ще не бачила й не чула бандури? — запитала старша жінка вражено.

— Н-н-ніколи, — відповіла Катруся. В моїй країні ми граємо на скрипках, трубках, бубнах, мандолінах. А бандури у нас немає.

— А звідки ти?

— З Канади.

— Та невже ж ти дійсно з Канади? — запитав старший чоловік і в його очах пробіг якийсь дивний промінчик радості.

— А хто тебе навчив так гарно нашої мови? — спитала зацікавлено старша жінка.

— Мама, ми тільки по-українському говоримо вдома.

— Гм, цікаво!

— То ти таки прийшла з іншої країни? Мені від самого початку здавалося, що ти інша! Та й суконка у тебе не така, як у нас носять. От воно дивно!

— І ти кажеш, що там, де ти живеш, ніхто не знає, що це таке бандура?

— Ні, бо там немає бандури.

У цій хвилині старші чоловік і жінка встали одночасно, ніби змовилися, і підійшли до Катруся.

— А скажи, Катруся, як називається твоя мама? — запитав старший чоловік схильовано.

— Мама? — Катруся здивувалася. — «Пошо їм це знати?»

— подумала вона, але вголос відповіла: — Галя, а тато Тарас.

— Галя? Так? Галя Миськів? — зворушену викрикнула старша жінка.

— Так! Або що? — ще більше здивувалася й зніяковіла Катруся.

— Нічого, дитино, нічого! Виходить, що ти наша внучка. А ми твої дідусь і бабуся. А це твоя тітка Дарія. О, що за чудо! І як же ти попала якраз до нас? — Вони кинулися до Катруся і почали її обійтися та цілувати.

— Я так багато думала про твою родину, про твою мамцю, — говорила бабуся, з любов'ю гладячи кучеряві коси Катруся.

— Бабцю, може ваша думка... — озвалася Дарія.

— Може, може... Молитва, думка, сильне бажання мають велику силу. Я багато думала, глибоко вірила. І я

знаю, що все, про що поважно мрієш, думаєш, може сповнитись.

Вони наробыли такого шуму й крику, що збудили Олечку та Мілю, які тихенько стояли біля сходів і ніяково споглядали на незрозумілу їм веселість усіх присутніх. Нарешті бабуся з дідусем їх помітили.

— Олечко! Мілю! А ходіть но сюди! Маєте ось двоюрідну сестру з Канади! Ваша мама — це Катрусина тітка. А мама Катрусі, Галя — це ваша тітка, моя наймолодша доня.

Радості не було кінця. Домовилися, що бабуся залишиться з ними в хатці в лісі і буде вчити Катрусю грати на бандурі, бо тітка ніяк не має часу.

— А тепер ти, Катрусю, лягай спати. Завтра почнемо науку, — сказала тітка Дарія, взяла всіх трьох за руки і повела сходами вгору. Дідусь же помандрував у село.

ЧАСТИНА СЬОМА

І так Катруся залишилася в хаті тітки Дарії. Наступного ранку, і багато ранків після того, бабуся сідала з нею перед хатою і вчила її грати на бандурі. Згодом до них прилучилася Міля, а пізніше й Олечка, бо дідусь приніс ще дві бандури зі села.

— Тішуся, що ніхто їх не зможе знищити і що внучки хочуть на них грати, — повторяв він щоразу, як приходив із села. Та ще більше тішився, що до них завітала, хоч таким дивним способом, донечка їхньої наймолодшої доні.

Проминуло декілька тижнів. Катруся щодня без відпочинку вправляла. Вже вміла грати напам'ять багато різних пісень, але хотіла вчитися все щось нового. Після науки всі помогали тітці Дарії на городі. А тоді бігли в ліс збирати ягоди. Часто сідали коло джерела, де вони вперше зустрінулися і тоді Катруся оповідала про Канаду.

Так минали дні за днями. Катруся вже майстерно грала на бандурі. І Міля та Олечка не лишились позаду.

Аж одного вечора, коли Катруся вийшла надвір, вона зауважила, що вдалині, високо-високо над деревами, летіли дики качки, сумно квакаючи. І раптом Катруся пригадала Гномика, Качку-Квачку, повний місяць, озеро та такий їй дорогий табір.

«Ой, — затривожилася вона, — що ж то буде? Я вже тут задовго. Пора вибиратися в дорогу».

Наступного дня раненько, ще до схід сонця, Катруся пішла в ліс сама. Сіла коло дерева й задумалась. Погано, ніхто не знає, куди вона полетіла. Вона й сама, правду кажучи, не знає. Хіба може Цар Ох та Гномик з Качкою-Квачкою знають, бо привезли її аж до тітчиної хати. Завтра обов'язково покличе Гномика. Хай прилітає! Але зараз треба спішити на лекцію,— і Катруся чим скоріше побігла до хати. Та цим разом, коли вони сіли з бандурами на сходи старенької хати, як звичайно, бабця сказала:

— Катрусю! Все, що я знала — тобі передала. Я вже не маю чому тебе вчити. Але я маю для тебе подарунок. Як

знаєш, твій дід вміє виробляти бандури. Ось і ці три він змайстрував. Одна з них, — та, що ти на ній вчилися грати, — тепер твоя. Вона зроблена з найкращого дерева, вибивана дорогоцінними камінцями, має багато струн і тому вона видає такий чарівний звук. Немов водограй, і хвильки озера, і шум смерек, і вітер, і буря — все сплітається у величаву пісню — то радісну, то сумну. Як один пальчик доторкнеться струни, — вона плаче, як другий доторкнеться, — вона сміється. Бери її, вона твоя, тільки добре її дogleядай!

Катрусине серденько забилося швидко-швидко. Так, вона правильно зробила, коли послухала поклику свого серця і полетіла з Гномиком у країну, де світить жовто-золотиста зірка. Це бабусині думки її сюди приманили. Вона мала знайти бандуру, мала навчитися грати на ній і має привезти її в Канаду. А в Канаді навчитъ всіх грати на бандурі! — не знати в котрий вже раз повторяла вона.

Другого дня Катруся попрощалася з тіткою Дарією, з бабцею, дідусем. Взяла за руку Олечку, в другу бандуру і разом з Мілею, що несла полуденок, вибралася на горбок, де вона вперше, багато днів тому, присіла з Гномиком та Качкою-Квачкою.

— Ти ще прилетиш до нас? — запиталася її Олечка зі слізами в очах.

— Певно, що прилетить. Не плач, Олечко! — відповіла за Катрушю Міля. — Ти прилетиш, правда?

— О, так! Тільки не знаю коли. І хто знає, може як прибуду до вас наступного разу, то ваш татко повернеться додому, а наша Україна буде вільна від чужих людей.

На горбку над самою дорогою вони зупинилися. Катруся витягнула свій білий камінчик, що ввесь час висів у неї на шиї, підняла його високо вгору й урочисто голосно сказала:

— Гномику! Качечко-Квачечко! Прилітайте, я вже готова іхати додому. А здалека озвався тихий голос:

— Чекай на нас, ми летимо!

Тоді Катруся з дівчатками сіла на траву за ожинником, щоб їх ніхто не бачив, і вони розмовляли цілий день. Десять надвечір Оля підскочила схвильовано і показала на захід. Там на небі з'явилася чорна плямка. Вона швидко росла, збільшу-

валася і за хвилину коло них присіла Качка-Квачка, радісно поквакуючи. Як стій, з Качки зіскочив Гномик, обняв Катруся і раптом сказав здивовано:

— Ти змінилася! Ніби підросла! А що це у тебе в руках?

— Бандура! Ось послухай! — І Катруся ніжно вдарила пальцями по струнах і заграла коломийки. Гномик зачаровано вдивлявся в рух Катрусиних пальців, а коли вона закінчила, він задумано сказав:

— Ось чому тебе так тягнуло в цю дивну країну! Ти знайшла те, за чим шукала, правда? — і він її поцілував.

— Ах, Гномику! Якби не Олечка та Міля, мої двоюрідні сестрички, то хто знає, чи я б тепер мала бандуру і грала на ній. Це все їхня заслуга.

— Нехай їм за це від нас буде подарунок. Ось Качка-Квачка їх зараз повозить, правда? — сказав Гномик і обернувшись до Качки-Квачки.

Качка-Квачка квакнула й похитала головою, а дівчатка почали радісно підскакувати.

— Отож, за твоїм дозволом, Качечко! — і Гномик легко підсадив на Качку Мілю і наказав міцно триматися її пір'їнок, а тоді вже підсадив вгору й Олечку. — Тримайтеся міцно, щоб борони Боже не впали, — погрозив він пальцем, усміхаючись.

Довго літала Качка то сюди, то туди, то високо над деревами, то над самою поляною. Аж стало темніти.

— Вам, дівчатка, вже додому пора. Мама буде журитися. Ось ми вас зараз відвеземо, — сказав Гномик.

Коли вони присіли коло хати, тітка Дарія стояла на порозі і неспокійно розглядалася.

— Що за велика Качка! Такої я ще не бачила! — крикнула вона і довго-довго не спускала з неї очей. А тоді нагодувала й напоїла її, промовляючи: — Дякую, що привезла моїх шибеників!

Катруся ще раз попрощалася з тіткою, дідуsem і бабусею, міцно обняла Мілю й Олечку і сіла на Качку-Квачку. Гномик вже давно вигідно примостиився спереду і мовчки показав Катруся на її місце. Міля подала Катруся бандуру. Качка замахала крильми і вмить вони зникли в темноблакитному небі.

Катруся трималася однією рукою за Гномика, а другою стискала таку дорогу їй бандуру і з захопленням дивилася, як зникала хатка, поляна, ліси, горбки. Як жовто-золотиста зірка все віддалялася й віддалялася аж поки не почала лише блимати в далині. Зовсім рівномірно — то згасала, то засвічувалася. Але горіння її не притягало, не кликало, не вимагало шукати за чимсь незнаним, таємничим. Горіння її палало вогнем любові й спокою.

Катруся захоплено дивилася на зірку. Так тяжко в тій країні, над якою вона світить, стільки горя, а таку прекрасну музику має. А все таки, як дивно, що Катруся попала якраз до своєї рідні, і як жаль, що тато Олечки й Мілі пропав десь без сліду, мабуть кудись його вивезли. За що? Вона так і не запитала тітки. Не запитала теж про ті авта, заповнені горем прибитих людей, яких чужинці били та у них стріляли. Весь час вчилася грати на бандурі. Зате везе додому правдиву бандуру. Дідусь сам її змайстрував. Коли буде на ній грати, буде про рідних думати. І може колись все таки повернеться в Україну — країну жовто-золотистої зірки і побачить їх там усіх щасливими, радісними, вільними.

Е П I Л O Г

І знову Катруся і Гномик опинилися у великій залі біля престолу Царя Оха. Катруся тримала в руках бандуру, що їй подарував дідусь з країни жовто-золотистої зірки. Вона хоч дуже схудла й підросла, але її очі блищають, а усмішка не сходить з її уст. Збоку знову загриміло знане вже Катрусі: «Встаньте всі! Цар Ох входить!» І в залю увійшов поважний і суворий Цар Ох. Він відразу обернувся до Катрусі:

— Ти, бачу, щасливо, повернулася до нас. Це добре. Ну, покажи, що ти знайшла в країні жовто-золотистої зірки? Що це у тебе в руках?

— Чи смію заграти? — запитала Катруся несміливо і, не чекаючи відповіді, сіла на мале крісльце, що їй підсунув Гномик, і поклала бандуру на коліна.

Вперше в палаті Царя Оха, в царстві лісових народів, по-неслися звуки ніжної пісні бандури. Вони заповнили залю, виплили в коридор і надвір, зачарувавши всіх навколо своєю красою! А Катруся грала, грала, грала! Коли ж закінчила, Цар Ох подивився на неї ніжно і з радісною усмішкою заговорив:

— Що за прекрасний подарунок принесла ти нам! Тепер я тебе розумію, чого тебе туди тягнуло! Що ж це за штука, що ти на ній граєш? Як вона називається?

— Бандура!

— Бандура? Ану підійди ближче, дитино!

Катруся взяла в руки бандуру і підійшла до Царя Оха. Він обережно доторкнувся одним пальцем до струн бандури. Залею знову понеслися чарівні звуки.

— Хотілося б тебе ще і ще слухати. А знаєш, що я думаю? Ми пошлемо Гномика за твоїм дідусем і попросимо його, щоб нам для нашого лісового царства змайстрував багато бандур. Ти нам будеш щодня грати сама на бандурі і будеш вчити наших мавок та русалок. Ми ще такої музики не чули... Згода? Згода, правда!? — і він подивився благально на Катрусю.

Та Катруся чомусь дуже занепокоїлася.

— Я... я... Я не можу залишитися у вашому царстві. Правда, тут гарно, але я мушу йти додому. На мене там чекають... Я, я... — і вона замовкла.

Гномик, що досі тільки слухав, раптом обізвався:

— Величний Царю! Я думаю, що Катруся має правду. Там уже за нею шукають. І, крім того, вона ж людина. Ще, в дійсності, дитина, але все ж людина. І її місце між людьми. Я обіцяю привести дідуся Катурсі, щоб він нам змайстрував бандури. Скільки захочемо! І пропоную, щоб тоді привести наші мавки та русалки на берег озера, де тепер перебуває Катруся. Катруся радо іх всіх навчить грати на бандурі.

— Ну, може ти й маєш рацію, Гномику. Хай Катруся зразу летить над своє озеро, до табору, — безцеремонно перебив його Цар Ох. І він встав. Авдієнція скінчилася.

Катруся і Гномик скоренько сіли на Качку-Квачку і змить вже присідали на березі озера. Там на них чекали Пере-лесник, Мавки, Русалки, Водяник. Навіть Лісовик та малі Потерчата прийшли.

— Ну, слава Богу! Скоріше, скоріше, — кричали вони, — тебе шукають давненько вже. Ми теж журилися!

І дійсно, над озером вже розвиднювалося, а з лісу було чути голоси дітей з табору та ще якісь незнайомі, чоловічі:

— Катрусю! Катруся! Де ти? Обізвися!

Катруся раптом зніяковіла. «Що ж я скажу? Цілу ніч була поза табором. Напевно покарають, а може навіть додому відішлють?»

Вона безрадно подивилася великими переляканими очима на своїх лісових друзів.

— Поможіть мені, — зашепотіла вона. Та всі стояли мовчки і здивовано на неї поглядали. Аж Гномик раптом весело розсміявся:

— Катрусю, що з тобою? Така відважна перед Царем Охом, без страху в повній правдивих страшних небезпек країні під жовто-золотистою зіркою? А тут раптом боїться? Ха-ха-ха! Просто не віриться!..

— Я, я, я не боюся! Я... — і Катруся замовкла, міцно стиснувши в руках бандуру. Та під сильним тиском її пальців, чи просто так мало статися, струни бандури раптом забриніли чаріними звуками.

— Що це за музика? Звідки вона? Це ж божественні звуки!
— мимоволі вирвалося в усіх.

— Що це у тебе в руках? — запитали здивовано мавки й обступили Катруся.

— Це, це бандура! Вона чарівна! Я дісталася її в країні, що під жовто-золотистою зіркою. Мій дідусь її сам змайстрував з найкращого дерева, выбив дорогоцінними камінцями, а бабуся навчила мене на ній грати. — І Катруся ніби не та стала. Очі загорілися, з'явилася усмішка. — Ось я зараз вам заграю! Самі почуєте! Вона до серця промовляє! — Катруся сіла на пеньок, поклала бандуру на коліна і, забувши про всіх і все на світі, почала грати.

В цій хвилині на лісову доріжку, що вела просто з табору, вийшла командантка табору, кухарки, медсестра, лікар, сторожа табору та всі тaborовики. Вони вже дуже довго ходили по лісі, довго шукали за Катрусею. Та її чомусь ніде не було.

Командантка перша побачила її.

— Ось вона, — крикнула командантка голосно і побігла до озера. А за нею всі інші. — Катруся, яка я рада!.. — і стихла, кладучи енергійно палець на уста, щоб і інші мовчали.

А Катруся грала... Грала то тихо, то голосно, то швидко, то помалу. Струни бандури то плакати, то сміялися, оповідали то щось радісне, то щось сумне. То бурею підносилися, то бриніли степовим вітром... І розліталися звуки по лісі, по верхах дерев, по хвильках озера, аж зовсім з ними злилися, — і не можна було пізнати, чи це грала Катруся, чи все навколо неї співало рідними мелодіями, принесеними аж ген десь з України.

ПІСЛЯСЛОВО

Бандура - це наш старовинний інструмент. Перші згадки про бандуру знаходимо вже в «Слові о полку Ігоревім». Правда, вона тоді звалася кобзою і виглядала трішки інакше ніж сьогоднішня бандура. Була менша і мала менше струн. На фресках Софійського Собору також показано гру кобзарів-бандуристів.

Тарас Шевченко мав власну бандуру, сам грав на ній, любив її і вірив у її містичну силу. Тому коли видав книжкою свої перші вірші, назвав книжку «Кобзар».

У Запорізькому війську були козаки, що всюди, навіть у походах, носили зі собою бандуру. І грали!

Пізніше, коли Україна попала в неволю, в тяжких часах для нашого народу, коли нам було заборонено говорити українською мовою, до церкви ходити, навіть співати рідних пісень, вони, бандуристи, — переважно сліпі, — ходили по наших містах та селах, по ярмарках і співали про кращу долю нашого народу. Вони співом пробували підносити на дусі наш горем прибитий народ, захищали й боронили наші права і вимагали правди. Вони часто закликали до боротьби проти ворога, переносили таємничі накази, письма, помагали при підготовці до спротиву проти ворогів. Своїми піснями вони розказували не тільки про події на нашій землі, про татарсько-турецьку неволю, про голод 1933 року, але й про світлі моменти в нашій історії. Тому бандуристів завжди переслідували, арештовували, а бандури нищили.

Найбільших переслідувань бандуристи зазнали в 1930-х роках. У 1935 році влада скликала Всесоюзний З'їзд усіх бандуристів з цілої України у м. Харкові. Прибуло їх кілька сот, і всі пропали без сліду. Є докази, що їх всіх розстріляно! Про це в своїх споминах згадує знаний на ввесь світ піяніст і композитор Д. Шостакович (його книжка видана англійською мовою в Америці).

І все ж таки бандура знову ожила. Бандуристи знову працюють і тут, на чужині, і вдома, в Україні. Молоді люди захопилися бандурою, красою її музики і несуть по Україні та по цілому світі пісню, розповідаючи про славну минувшину нашої Батьківщини.

Mari Boleslavsky